

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
 SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Sabadell 2 rals al mes
 Fora 8 » trimestre.
 Un número sol. 1 »
 Anuncis á preus convencionals.

LA QUESTIÓ SOCIAL OBRERA CONSIDERADA DESDE UN TERRENO MECÁNICO

I

‘*Les temps rigurosament se succeheixen y cada temps porta una rassa ó un poble ab fesomia propia, ab maneres d’ ésser y de manifestarse que ‘l caracterisan, distingintlo completament dels pobles y rasses que ‘l precediren y apartantlo, completament també, d’ aquells qu’ en lo incansable renovament dels temps están predestinats a reemplaçar-lo y succehirlo en mitj de la revolta vida social.*

Desde las épocas més apartadas, fins á las circunstancias presents, sempre aquesta lley ha regit la vida dels pobles, y ‘ls pobles inconscientment han sigut dócils observants de sos manaments. Desde ‘l poble juhú, la rassa escullida de Jehová, ahont los problemas sociaux eran qüestions teológicas, fallant lo sumo-sacerdot en los problemas vitals que entre sí y en sa relació ab las nacions vehinas s’ organisen, sempre segons lo grau d’ idolatria que impurificaba sos dogmas ó ‘ls preceptes divins manifestats en formas sobre naturals, fins als egipcis, poble crédul y pacífich, qual única preocupació era festejar en vida á sos deus-monarcas, arrossegantse á sos peus en proba de la fanática idolatria que ‘s deixá imposar, aixecant ab sas espatllas los feixuchs mausoleos que debían tancar las cendras dels

Farahons llegendaris; desde 'ls grechs y 'ls romans, pobles ahont hi predominaren segons los temps y las circunstancias los héroes ó 'ls deus, los llegistas ó 'ls poetas, aquells poetas, qual enginy era tan celebrat que ab una sátira ó una tragedia dava solucions als problemas polítichs y socials, fins á la nostra edat mitja en que sols podían amparar la justicia y la llibertat dels súbdits contra la autoritat despótica de governants semi-reys ó la victoria en un combat fratricida, ó 'ls amorosos sospirs d' alguna dama, sempre la mateixa lley ha governat als pobles.

Ha arribat la nostra época y no l' hi ha faltat lo carácter distintiu. L' historia dels sigles vinents, sempre que de qüestions mecánicas fassi esment, recordará 'ls suprémss esforços y las decissivas victorias qu' ha alcançat en lo nostre sigle l' inteligencia humana, lluytant ab lo que de desconegut tenían lo mohiment y las forsas. Com en totas las épocas un cambi eu la activitat humana porta inevitablement un trastorn social. La nostra era l' está presenciand; y d' ell deya una eminencia mecánica y sociológica, contemporanea, que «malgrat l' activitat y estat floreixent de la societat moderna no pot distreurens de las foscas preocupacions de la qüestió obrera». Qui tal deya era Reuleaux.

Estudiém donchs per més que siga breument las diversas causas y 'ls diferents remeys proposats pera donar terme satisfactori á la qüestió obrera, pera propagar lo coneixement d' una causa y d' un remey, que 's en mon concepte, tan poch conegut com llógicament sería efícas. Es efícas la solució de què parlarem, porque es també la més llógica y la única que 'n absolut, sense restriccions de cap mena, y ab franca naturalitat fa esclamar al observador sociólech «si, aquesta es la verdadera qüestió social obrera».

La millor manera de procedir en aquesta qüestió es anar dels efectes á las causas, pero ab rectitut de judici, ja que una sola inducció qu' estiga faltada de sólít fonament, desfá tot lo edifici d' aspira-

cions y esperansas, deixant lo questió social al mateix estat de problema plantejat sense solució coneguda. Un cop siga patentisada la verdadera causa, fácil será sa deducció, baixant de grahó en grahó, las guías, com verdaderas colissas, en que deu mourers l' humanitat pera deduir d' ellas los efectes que anticipadament se l' hi hajin imposat, com s' ha imposat á un mecanisme qualsevol una determinada lley de mohiment. L' objecte, donchs, d' aqueixas pocas ratllas, es probar que l' estat en que 's troba la classe obrera depén del carácter especial que ha prés lo progrés mecánich, y que solzament, guiant convenientment aquest progrés, pot trobarse resolta una questió que 's sens dupte de vida ó mort pera la societat moderna.

E. Buxó.

SECCIÓ POLÍTICA

Comensa la época de las *interviews* ó conferencias de personatjes de la política madrilenya ab los periodistas de la Cort de las Espanyas.

Gracias á aquest modern sistema, podém tots los espanyols estar enterats de lo que pensan, y diuen los *ilustres* caps de colla dela farsa política, pera 'ls quals, *idólatras del bienestar de la desgraciada terra que 'ls tegé naixer*, no hi ha hora de sossego, sempre apunt de rebrer visitas periodísticas y manifestar sos propósitos.

Aixís sabém també tot quant fan nostres *inclits personatjes*, á la hora que menjan, la estona que dormen, y la cara que fan al probar las ayguas del punt ahont se troban.

Evitant d' aquest modo l' horrible incertitut de tots los espanyols que no saben passarse quatre dias, sense tenir noticias dels jefes madrilenys qu' están ó desitjan fer nostra felicitat.

Es á dir, que fins á l' estiu, quant nos creyem en una época de calma relativa y lliures de la embafadora atmósfera política, hem de soportar las tonterías de quatre desocupats periodistas que matan 'l temps recorrent balnearis, y fent las aucas dels vanitosos polítichs qu' ho desitjin.

Y es que 'ls polítichs madrilenys son com las cigalas; quan ve l' estiu es com més cantan.

S' ha publicat ja 'l tractat ó lo que siga entre 'ls Estats Units y la isla de Cuba.

Com era d' esperar, donada la formalitat de paraula de la colla conservadora, Espanya 'n rebrá una bona sotregada, y en cambi Cuba hi guanyará ben poca cosa.

Sempre havian cregut que 'l partit conservador prometia de *boquilla* tot lo que va prometre per poder atrapar lo poder.

Y es que entre 'ls partits madrilenys ja no hi ha classes; tots son uns pera arruinar la ja prou atribulada Espanya.

Llástima dels quatre infelissos que de bona fé 's creyan que 'n Cánovas venia á moralisar, protegir y administrar l' Estat espanyol.

Aixó 'ls donará á comprendre lo que 'ns espera si Deu no hi posa remey d' una vegada.

Ja que ells no li posarán pas cegats com están per la colla conservadora, la qual no pot pas fer més pera desilusionar als cándidos de provincias que 'ls fan esqueneta pera que s' enfilin al cim del presupost.

L' asalt del quartel del *Bon succés* de Barcelona. intentat per uns quants fanàtics ó caps calents, ha vingut de perilla als periódichs madrilenys pera treurers la son de las orelles.

Per fi han trobat medi pera omplir columnas y més columnas, baix lo retunbant títol y ab lletres ben grossas, de *Sucesos de Barcelona*.

Pera á qui ha vingut més com l' anell al dit, han sigut á las oposicions, que no saben lo que 's diuen de contents al veurer com los conservadors que tan s' alaban de previsors y homes d' orde, 's deixan també sorprendre com qualsevol Sagasta d' está per casa.

No sembla sino que 'ls contraris del govern desitjin sempre escandols, sublevacions y barbaritats pera poguer tirarlos encara als seus adversaris.

Es un sistema com qualsevol altre de demostrar son amor per la *Patria* que tanta sangre nos cuesta.

¡Valent patriotisme 'l dels corbs de la política!

L' embaixador del Marróch y son acompanyament ja son fora de Madrit y de camí pera la seva terra.

Sembla que marxan molt contents de la entussiasa rebuda que 'ls hi han fet á Madrit y San Sebastian ahont s' hi han gastat pera obsequiarlos á costa de tot los espanyols, que en aixó 'ns fan ser molt rumbosos, la friolera de 12 ó 14.000 duros.

Mentrestant los moros del Riff, 'ns assessinavan á un espanyol indefens y 's reyan á las barbas del governador de Melilla.

Cada hu te 'l seu sistema de demostrar las simpatías.

Aquí 'ns agrada gastar la plata y fer lo grande y 'l fatxendero fins ab quatre infelissos que vingan á representar un Sultan que no 's pot mourer de casa per por de que no 'l cassin.

Allá en cambi mes 'ls agrada vessar la sang espanyola y no deixarnos bellugar ab tranquil·tat.

Qüestió de gustos.

Y encara, l' embaixada no sap lo que se ha perdut al no poguer presentar mes títols que 'ls de representats d' una *potencia amiga*.

Si hagués pogut presentarse ab antecedents toreros y ab coleta y tot, allavors haguera vist 'l va y tot de la gent madrilenya.

Com podia veureho ab la arribada á Madrit de Lagartijo, de retorn de Valencia. Músicas pels carrers, viscas, aplausos, manifestació, etc., etc.

¿Y encara dirán que Espanya va á menos?

Com pot anarhi, mentres senti correr la dignitat torera per sas venas?

CERTAMEN LITERARI

de la «Secció Catalanista» de la Associació de Catòlics

La nota més sortint de nostra passada festa major, es sens dupte lo *Certamen literari* verificat en la tarde del diumenge en lo *Teatro dels Camps de Recreo*.

L' espayós saló adornat convenientment ab escuts y banderas catalanas y elegants tapissos, estava ja plé de gom á gom, al entrar lo Jurat, Autoritats, Juntas de la "Secció Catalanista" y *Associació de Catòlics*, ofertors de premis y altres comissions en representació de varias societats, acompanyats de la "Banda del Regiment de Almansa".

A las 4 en punt lo Sr. Alcalde D. Joan Vivé y Salvá declará oberta la festa, y seguidament nostre compatrici, lo distingit advocat D. Martí Trías, membre del Jurat, en nom del mateix, y per ausencia de son President, lo Canonge de Vich Mossen Jaume Collell, qui per son dedicadíssim estat de salut no pogué concorrer al acte, pronunciá un breu y eloqüent discurs d' obertura, encaxent los propòsits de la "Secció Catalanista" organitzadora del *Certamen*, y encoratjantlos pera que seguissen ab íe y entussiasme lo camí emprés en honor á la literatura catalana y pera bode la Pàtria. Acte seguit lo jove Secretari D. Enrich Casellas, doná compte en una ben escrita memoria del veredicte del Jurat calificador, procedintse seguidament á la obertura dels plechs que contenían los noms dels autors premiats.

Obert lo primer plech resultá guanyador de la *Flor natural* don Joan Pons Massaveu per sa bella poesia *Lo plany de l' avia*. Impossibilitat l' autor d' assistir á la festa delegá al nostre Director pera representar-lo, qui elegí Reyna de la festa á la simpática y bella senyoreta D.ª Mercé Aymar y Borri, filla del Sr. Secretari del Excm. Ajuntament de Barcelona, D. Agustí Aymar y Rubió. Als acorts de la música, lo Sr. Capmany acompanyat de los Srs. Trías y Llobet, passá á ferne present de la flor á la senyoreta Aymar que en mitj dels aplaudiments de la concurrència ocupá son sitial d' honor.

Després de la proclamació de la Reyna de la festa y de llegida per lo Sr. Capmany la poesia distingida ab la *Flor natural*, se passá á la obertura dels demás plechs dels autors premiats en la forma següent:

FLORE NATURAL.—1.er accéssit: D. Antoni de Fonts y de Boter per sa poesia *L' Ideal*.—2.^{on} accéssit: D. Manel Ribot y Serra per sa poesia *Cant d' amor*.—3.er accéssit: *Hivern*, de don Anton de P. Capmany. Se concedí menció honorífica á la poesia *La torre Valentina*.

Premi de la Associació de Catòlics: *Ramell*, de don Joseph Más y Casanovas.—1.er accéssit: *Los Mártirs del Cristianisme*, de D. Manel Ribot y Serra.—2.^{on} accéssit: *Missa nova*, de D. Francesch Ubach y Vinyeta.—3.er accéssit: *La Prometensa*, de D. Manel Ribot y Serra. Se concedí menció honorífica á las poesías *Divendres Sant*, *Lo Triumvirat de la virtut* y *La font de l' amor*.

Premi del Centre Catalá: *Lo Convent de Sabadell*, de D. Francesch Ubach y Vinyeta.—Accéssit: *Catalunya*, de D. Jaume Boloix y Canela. Se concedí menció honorífica á la poesia *Al Bruch*.

Premi de la Excmá. Diputació Provincial: No s' adjudicá.—Accéssit: *Influencia del art aplicat á la industria llanera*, de D. Manel Ribot y Serra.

Premi de D. Pau Turull y Comadrán: *A la bona memoria del Rvnt. P. Joseph de Calasanç Casanovas*, de D. Manel Ribot y Serra.

Premi de D. Joseph Griera y Dulcet: *L' Hostal de la Grúa*, de don Francesch Ubach y Vinyeta.—Accéssit: *La encantada de Riells*, de don Pau Griera y Cruz.

Premi del Rvm. Rector de la Concepció: *Origen de la parroquia de la Puríssima Concepció y construcció de son temple parroquial*, del Reverent D. Plácit Vilarrubias y Viada, qui, segons manifestava en lo plech, ne feu ofrena á la Santíssima Verge de Montserrat.

Premi de las Escolas Pias: *Beneficis qu' á Sabadell han reportat las Escolas Pias*, de D. Joseph Durán Tuloch.

Premi del Sr. Registrador de la Propietat: *La Mola de San Feliu*, de D. Francesch Ubach y Vinyeta.—Accéssit: *San Feliu martre*, de don Angel Garriga y Boixader, Pbre.

Premi del Gremi de Fabricants: No s' adjudicá.—Accéssit: *Llegislació sobre 'l treball dels menors y de las donas*, de D. Joseph Durán Tuloch.

Premi del Círcul Sabadellés: *La qüestió social*, de D. Manel Ribot y Serra.—1.er accéssit: *Una Victima*, del mateix autor.—2.^{on} accéssit: *Lamentacions d' un casat*, de D. Victor Brossa y Sangermán.—3.er ac-

céssit: *A las noyas de Sabadell*, de D. Joseph Barbany.

Premi del Ateneo Sabadellés; *Utilitat y ventatjas de las escuelas d' arts y oficis*, de D. Narcís Giralt Sallarés.

Premi de varis joves: *Peripecias d' un enamorat*, de D. Victor Brossa y Sangermán.

Quedaren deserts los premis oferts per l' Excm. Ajuntament y lo Foment Mercantil, Industrial y Agrícola.

Finalisada la lectura de las composicions premiadas, y mentres cremavan los plechs que contenían los noms dels autors no premiats, lo Vis-President de la "Secció Catalanista" don P. Martí Peydro, doná lectura d' un ben escrit discurs de gracias, qual nota predominant fou la patriótica per lo que felicitém coralment al jove autor.

Seguidament lo Sr. Alcalde declaró acabada la festa, y l' espayós local del Teatro aná desocupantse, creuhantse entre la nombrosa concurrencia frasses d' elogi per la "Secció Catalanista" y *Associació de Católichs*, qu' ab tanta brillantor y espléndidés organisaren y portaren á felís terme son primer *Certamen literari*.

Los socis de la *Associació de Católichs* y de la "Secció Catalanista" de la mateixa, obsequiaren als autors premiats ab un espléndit refresh que serví ab lluhiment y acert lo reputat cafeter del "Circol Sabadellés" D. Manel Forasté.

Entre 'ls comensals hi regná la major armonía sense que 's tingués que lamentar cap nota discordant. Iniciá los brindis lo Sr. Trías, segintlo en tal tasca los senyors Capmany y Ubach y Vinyeta; llegiren inspiradas poesías, originals, los senyors Ribot, Brossa y Sangerman y Boloix, resumint ab eloquent paraula lo digne President de la Secció D. Pau M.ª Llobet.

Los rams que adornavan la taula s' acordá fossen enviats un á la Reyna de la festa y altre á la senyora del Vis-President de la Associació, D. Andreu Serra.

Acabada ja la nostra tasca de periodistas sols nos resta felicitar á tots los autors premiats, aixís com també á la *Associació de Católichs* y sa "Secció Catalanista", per l' exit alcansat en aquesta sa primera festa, fent vots pera que segueixi ab ferma voluntat la vía empresa, segur de que rebrá 'l beneplácit de tots los bons patricis.

LO PLANY DE L' AVIA

POESIA PREMIADA AB LA FLOR NATURAL EN LO CERTAMEN LITERARI DE LA "SECCIÓ
CATALANISTA," DE LA ASSOCIACIÓ DE CATÓLICS DE SABADELL,
CELEBRAT LO DIA 2 D' AGOST DE 1891.

D' ávias com la méva
no n' estilan pas;
forta com un róure,
viva com un llamp.

Las sis créus ja duya
y era un esquírol:
tot ho treya endoyna...
tot 'nava enrenou....

Arreu de sa fressa
s' ohia 'l brugit
com una coscorra
que dringués sens fi....

puix, prenent los estris
de curiosejar,
lo sant jorn passava's
bo y dissaptejant.

Mes la pobre jaya
se 'n veyá un embull,
que tot li retreya
lo bon temps perdut;

y per 'xó esclafia,
fent lo somicor:
"¡Qui pogués tornarhi!...
¡Qui pogués tornarhi,
Senyor!...."

Lo tremol d' alzina
surmontat d' aucells
vers la juvenesa
se n' hi enduya 'l seny.

Ella 'l resseguía
tot guaytant al lluny,
com si enllá del trémol
s' hi escaygués algú....

algú que xislava
fent lo cou-dinar;
adormint la nina;
estrafent als grans;

algú que 's guarnia
ab puntas y flochs,

sospirant per l' hora
de ballá 'l galop

algú que frisava
per un ros fadrí,
desvariant de dias,
somniañtlo de nits....

Mes, llucava 'l trémol,
y 's deya, ab tristor:
"¡Qui pogués tornarhi!...
¡Qui pogués tornarhi,
Senyor!...."

Endressant lo quadro
del recambronet
hi feya uns catufols!...
¡Ni un sach de gemechs!...

Era un gros tatxado
fet ab seda y or,
un llampant florero
rebutit de flors;

amorosa ofrena,
delicat tribut,
que rebé mon avi
perlejantli 'ls ulls!....

Passats dotze dias
li doná lo adrés,
lo adrés... y una tanda
de petons brusents.

Prou ho recordava
bo y pulint lo march,
bo y rentant llur vidre
ab sos llagrimalls;

fins, enrajolantshi,
se deya ab rubor:
"¡Qui pogués tornarhi!...
¡Qui pogués tornarhi,
Senyor!...."

Del quadro del gerro
se 'n nava al "cucut";
un "cucut," de bronze,

provinent de lluny.

Per la nit de nuvis
li doná un esglay!...
Cuan menys s' ho pensava
lo "cucut," cantá...

Sorpresa, al ohirlo,
un ay!... esclafi,
mitx esgarrifosa,
tota tremolins;

esverant al avi,
llavors que ¡pobret!...
en alas del somni
s' enlayrava al cel...

"Pro, dona, sossega 't!..."—
feu l' avi, mitx cluch—
¿qué 't ve de nou are
la cant del "cucut,"?..."

Y, bo y esmentantlo,
glossava ab dolor:
"¡Qui pugués tornarhi!...
¡Qui pugués tornarhi,
Senyor!..."

Tot recassejantla
trasbalsava arreu
are la pollera
are 'l bressolet....

lo bressol dels avis
que gronxá á sos fills;
la pollera antiga
que per tots serví;

bressol y pollera
que arrimava enllá,
tot amanyagantlos
com á vells companys.

"Sort de tú!—á l' un deya.—
Be que 'm vas vení!...
Y tú?... Vaya un' altra!...
¡Ni l' anell al dit!..."

Ves com m' ho engipono
sino m' hi ajudeu!...
ab vint anys la colla
m' arribá als disset!...

Y afegia sobte,
somrient ab tendror:
"¡Qui pugués tornarhi!..."

¡Qui pugués tornarhi,
Senyor!...

Regirant la caixa,
quin orgull lo séu!...
¡Ni cap pelacanyas
disfressat de rey!...

¡N' escorria d' horas
plegant toballons,
camisas, enaguas,
venas y llensols!...

Y ensumant la flayre
del cotó y del lí,
deya 's: "Obra meva!...
¡Be ho saben mos dits!..."

N' hi haurá pera totes...
Pera tots... y en gran!...
No vull que s' hi casin
nusus... despullats...

Vull que cuan se mudin
ne fassan esment;
que digan: ¡Pobre avia!...
¡Quin afany lo seu!...

¡Que be ho aconduhía!...
¡Ni un sech!... ¡Ni un borro!... —
"¡Qui pugués tornarhi!...
¡Qui pugués tornarhi,
Senyor!..."

Sols aná a l' alcova
se li feya dur...
No se qué hi veuria...
si sombras ó llums...

Llums que devallavan
al entorn del lit,
sombras que 's fonian
amunt, com borrim;

mena de fantasmas
esbarriats arreu;
arrán de la espona...
pel capsal... pels peus...

Un dia, fixantshi,
lo seny se n' hi aná,
y... are si son sombras
ó si son fanals,

s' hi ajupí totduna,

fent la mort del just;
creuhantshi de brassos....
nomnant á "Jesús",...

"¡Qui pogués tornarhi!..
¡Qui pogués tornarhi,
Senyór!...."

Sols vá refegirhi,
bo y fentme un petó:

JOAN PONS Y MASSAVEU.

CERTAMEN DE SOCIETATS CORALS

Lo passát diumenje dia 2 y segon de nostra festa major, va celebrarsse l' anunciada festa musical.

Serian las 9 del matí que ja 's veyan la Rambla, jardins y *Teatro dels Camps de Recreo* plens per una gentada inmensa que anaba á presenciar aquella lluyta d' honor, enssemps que anaba á escoltar las bellesas de la música catalana.

A dos quarts d' onze se perssoná lo Jnrat compost de D. Albert Cotó, Ramon Bosch, Frederich Sendra, Oller, Joan Bufarrull, Joseph Pujol, March Biosca y Francisco Vila en la taula que tenia preparada al efecte abaix del escenari y tot seguit nostre amich D. Manel Ribot y Serra feu una curta preparació manifestant quedar oberta la festa y pregant al públich que s' abstingués de fer cap demostració ja d' aprobació com de desagrado, digué que del resultat del sorteig tocava 'l primer torn á la societat «Diana» de Barcelona, la cual ben segur que s' en hauria emportat lo 1er premi á no ser per los primers tenors que ab ganas de que 'ls sentissin ofegavan als segons tenors y als barítonos. Se l' hi adjudicá 'l tercer premi, *Una lira de plata*, que rehusá.

Al *Centro Sabadellés (á) Gelats*, de nostra ciutat, l' hi fou comferit per unanimitat lo segon premi, consistent en un *Ram de llorer de plata*, donchs que encare que cantá los *Goigs y Planys* magistralment, en la pessa de concurs *De bon matí* ne feren lo final segons marca la partitura.

La Americana, de Sabadell, fou la tercera societat que 's presentá y la que obtingné lo primer premi, la *Corona de llorer de plata*. Al comenssament del *De bon matí* semblavan estar un poch indecisos, especialment los tenors, pero en breu estona s' ajustaren, seguint compactes fins á la fi. *Los xiquets de Valls* que cantaren després sens dupte que fou la pessa més brodada, difícil y més matisada en expressió de totas las del concurs.

En referencia als dos coros de aquésta *Unión y Industrial* que no obtingueren premi, que rehusaren los que 'l Sr. Claret los hi oferí generosamente, debém dirlos que en honor á la veritat estavan desajuntats en conjunts, y que 'l que va cantar *La doncella de la corta* de Bartumeus, no marcá los temps segons la partitura, cosa que 'l mestre no deuria fer á son arbitri, donchs que si l' autor hagués pensat que més depressa ó més

poch á poch tenia que produhir millor bon efecte, son trevall sens dupte que ja ho haurian fet. No crega per aixó aquesta societat que nosaltres volguém desmereixerla, mol tal contrari, nostras advertencias son fillas de la voluntat mateixa, ab que voldriam que 's perfeccionés pera poguer lluitar en altre *Certamen* al igualtat de medís.

Després de felicitar al Jurat per la imparcialitat ab que jutjá y de felicitar als coros premiats, nos felicitém nosaltres de tenir en Sabadell societats com las que 'ns ocupan, cultivadoras dignes de la música catalana, música que 'ns dona caràcter, que 'ns fa bategar lo cor esplayantnos ab las *Flors de Maig* y en los *Goigs y Planys* y que en las patrióticas estrofas y rítmicas armonías de los *Rigodons del Africa*.

SEGON CERTÁMEN LITERARI D' OLOT

Suplement al cartell donat per la Junta organísadora lo dia 12 del corrent.

Premis extraordinaris

9. L' Excm. é Ilm. Bisbe don Tomás Sivilla y Jener regala una ploma de plata, á la mellor biografia de don Tomás de Lorenzana insigne Bisbe de la Seu de Gerona.

10. Lo Reverent Dr. don Eesteve Ferrer, Rector de nostra vila, dona un barómetre al autor de la mellor poesia que canti los debers de bon patriçi.

11. L' Excm. bisbe de Vich ofereix un luxós exemplar de la *Fabiola* per lo cardenal Wiseman, y Un hermós àlbum de fotografias (50) de la catedral de Barcelona, á la mellor poesia que canti un fet històrich del Monestir de Ripoll.

Olot 24 de Juliol de 1891.—Per la Junta, Lo Secretari, *Francisco Isamat*.

NOVAS

Aquesta tarde tindrà lloch en la *Academia de Bellas Arts* instalada en l' "Ateneo Sabadellés", lo sorteig dels bitllets de la Exposició Espinalt.

Figuran en la dita exposició més d' un centenar d' estudis del malagüanyat músich-pintor, escullits per la Junta d' entre 'ls innombrables que güarnían son taller; sens dupte que 'ls millors son dugas "academias", que están colocadas dessobre de la porta d' entrada.

Entre 'ls estudis de paissatge nos cridá l' atenció una nota de color de diminutas proporcions, pero real y verdadera; está clavada en la paret de l' esquerra, prop lo grupo ahont entremitx de una gran corona de llorer, está damunt artístich caballet, lo retrato

d' Espinalt, pintat per ell mateix, cubert de negres crespons y voltat de 'ls emblemas de la pintura y de la música.

Son dignes de veurer tots los dibuixos que poblan la paret d' entrada, sobre tot los estudis del desnú.

Repetim la felicitació als amichs del may prou plorat artista per l' acte que ja está tocat á son terme; darrera prova d' amistat que poden oferirli.

La companyia de sarsuela que dirigeix lo tenor cómic Sr. Miquel y l' aplaudit mestre Barceló, posará avuy en escena en lo *Teatre dels Camps de Recreo*, per la tarde la sarsuela en 3 actes *El toque de Animas* y la sarsuela en un acte *El Alcalde interino*; y per la nit la sarsuela en 3 actes y 7 cuadros *Las dos huérfanas*.

La part instrumental corre á cárrech de la reputada orquesta *Muixins*.

Per noticias que 'ns facilita la Cámara de Comers d' aquesta ciutat, participem á nostres llegidors que la Empresa de los ferrocarrils del Nort restableix desde 'l 20 de Agost la tarifa de bitllets sencills á preus reduhits desde Barcelona á Lleyda.

De Sabadell á Barcelona y vice-versa regirán los següents preus: En 1.ª classe 2 pessetas, en 2.ª classe, 1'50 pessetas, y en 3.ª classe 0'95 pessetas.

Aquets bitllets serán valedors pera los trens mixtos y tran-vías y en los expresos números 250 y 251; pero *únicament* en los dias en que dits trens circulin sols de Barcelona á Manresa.

Desde aquella fetxa, ó sia 'l 20 del corrent, geudan anulats los bitllets d' anada y tornada á preus reduhits.

Nostre aplauso á la Empresa.

La casa editorial de Guardia, ha publicat ab una luxosa portada á set tintas, lo precís "Himne Cerdá,, que 's cantá en la festa humorística, celebrada l' estiu passat en Puigcerdá, per la colonia estiuhenca.

La lletra del Himne es deguda á don Francesch Matheu y la música al mestre senyor Sanchez Gabagnach.

S' ha publicat lo sorteig de la Lotería Nacional que s' ha de celebrar en Madrit lo dia 23 de Desembre próxim. Entrarán en sort 52,000 bitllets, á 500 pessetas cada un distribuintse 18,980,000 pessetas eu 7,822 premis, entre 'ls quals n' hi ha un de 3,000,000 de pessetas, altre de 2.000,000, altre de 1.000,000, altre de 750,000, altre de 500,000, altre de 250,000, dos de 125,000, quatre de 100,000, cinch de 80,000, deu de 50,000, dotze de 40,000, y 1,978, de 2,500.

En la funció celebrade en lo teatre de Novetats, á benefici del aplaudit actor de la companyia del senyor Mario, don Ramón Rosell, aquest recitá un monólech en catalá, que arrencá fortas riallas y molts aplausos de la nombrosa concurrència. Lo senyor Rosell, que es catalá, 'l digné molt be; y 'l monólech es obra del senyor Llanas, que ja se sap que es un de nostres primers escriptors cómichs.

En la Basílica de Montserrat s' está acabant de montar l' altar lateral que la Escola Pia dedica al seu fundador Sant Joseph de Calasanz. L' altar es de cedre esculpturat, ab pinturas al oli y las imatjes corpóreas. Son estil l' hem trobat poch difinit y un poch massa carregat.

La confederació helvética 's prepara per celebrar dintre de molt pochos dias, una de las fetxas més memorals de sa historia, puix se tracta del jubileu sis vegadas secular de la seva independència. Las festas se celebrarán durant los dias 1 y 2 del vinent mes d' Agost. Siscents anys fá, lo primer d' Agost de 1391, que 's celebrá lo primer conveni entre 'ls habitants de las valls de la Suissa primitiva. Lo dia del aniversari, al trench del auba tocarán las campanas de totas las vilas y poblets de la simpática quan petita República, y després al vespre segons la moda tradicional, s' encendrán grans fogueras en totas las alturas.

La festa no 's celebrará sals en lo cantó de Zurich, bressol de la confederació actual, sino en tots los cantons, inclosos los més darrerament units: y essent ella verdadera festa nacional, hi pendrán part tots los partits. Suissa recobrará per alguns dias la pau patriarcal, que anti-patrioticament li turban en aquest derrers temps determinadas dissensions políticas.

Lo cos de somatens armats de Catalunya consta actualment de 35.517 individus, distribuïts del modo següent: Província de Barcelona, 15,013; Lleyda, 10,808; Girona, 6,482, y Tarragona, 3,214.

Lo mes d' Agost es lo de tots los del any lo en que 's celebrán més firas y festas majors en Catalunya, donchs ascendeix aquestas á 141, essent lo dia 15 festivitats de la Mare de Deu d' Agost al que correspon major número, que es lo de 41.

Héus aquí los mons de las poblacions: Cervera, Prats de Reys, Sant Martí Sasganyolas, Calaf, Mora de Ebro, Sellent, Manresa, Massanet de la Selva, Piera, Temp, Montroig, Olot, Agramunt, Arbós, Espluga de Francolí, Moyá, Riudoms, Banyolas, La Bisbal, Albi, Barbrá, Lleyda, Caldas de Malavella, Navata, Bellpuig, Borjas d' Urgell, Olesa de Montserrat, Llagostera, Ripoll, Figueras, Torroella de Montgrí, Manlleu, Montblanch, Granollers, Igualada, Torres de Segre, Pineda, Sabadell, Alcarrás, Manresana, Castelló, Hospitalet, Prades, Solsona, Vilanova de Vilamajor, Sabedell, Constantí, Vilabella, La Garriga, Alella, Bagá, Cervelló, Ripollet, San Feliu de Torelló, Sant Pere de Riudevittles, Vilaseca, Roboleda, Vilanova y Geltrú, Pla de Cabra, Masricart, Margalef, Pallaresos, San Just Desvern, Vendrell, Vinodí, Papiol, Riells de Fay, Parets, Rocallaura, Argensola, Botarell, Gratallops, Das, San Feliu de Llobregat, Sant Llorens, Saball, Vilarrodona, Pedralbes, Vilafortuny, Arenys de Mar, Badalona, Bisbal del Panadés, Bruch de Dalt, Capellades, Cardedeu, Castelldefels, Corbers, Cornellá, Falcet, Cracia, La Cañonja, La Geltrú, Martorell, Maspujols, Marsa, Morell, Montmeló, Moyá, Navarces, Llimiana, Puigpelát, Solivella, Teyá, Tortellá, Vallformosa, Vallmoll, Vallvidrera, Gosol, Ciutadilla, Hospitalet de Llobregat, La Argilaga, La Mola, Masmolats, Santa Colomá de Cervelló, Mollet, Tarragona, Sont Magí de Brufaganya, Alió, Bordils, La Argentera, Rodá de Bará, Sant Bartomeu, Sans, Sitjes, Tordera, Vallbona, Sant Genís de Vilasar, Sant Vicents dels Horts, Premiá,

Sant Julià de la Altura, Castelltersol, Catllar, Nulles, Sant Joan Despí, Vilafranca del Panadés, Sant Esteve Sasroviras, Camprodon, Gelida, Fanals, Amer y Artesa de Segre.

En la illa de Menorca ha comensat á publicarse ab lo títol de *Es Menurquí*, un periódich desenal escrit en nostra estimada llengua, ab las formas dialectals que té en aquella regió. L' objecte de la publicació, segons llegim en son primer número, es lo següent: "estendre, á la mida de nostras forsas, la instrucció en nostra pàtria; donar moviment y vida á las bonas lletres; comunicar á nostres paysans y amichs las nostras ideas, dirigidas sempre al camí del bé; y despertar del seu ensopiment á la literatura menorquina, casi oblidada dels seus matexos fills predilectes, es lo nostre principal objecte..."

Saludém de tot lo cor l' aparició de tan estimable colega y li desitjém fruyt abundant en la seva patriótica campanya.

Los pintors catalans senyors Cusachs, Casas, Planella, Rodriguez, Roselló y Parladé; han obtingut medalla d' or en la Exposició de Berlin.

Rebin nostra mes coral enhorabona.

Nostre amich l' entusiasta catalanista y llorejat poeta catalá don Lluís Tintoré y Mercader contragué matrimoni en lo camaril de la Mercé ab la bella senyoreta donya Concepeió Oller. Desitjém als nuvis una llarga lluna de mel.

Firmada per en Frederich Mistral, *assessor de la Provenza* y per en Meriéton, *canceller del Felibrige* s' ha publicat á Provenza una circular fent sapiguer que la reunió dels felibres, aplassada per la planguda mort de 'n Roumanille, tindrà lloch enguany á Martegue, lo dimars dia 11 d' aquest mes. Se celebrarán solemnes festas ab ocasió del romiatge que van á fer per Provenza, 'ls cigalers y felibres de París.

Dn dita circular s' inneressa sobre tot la assistencia dels felibres Majorals puig s' han de de elegir tres d' aquestos y, además, deu tenir lloch lo important y transceendental elecció del qui hagi de sostituhir al malaguanyat Boumanille, en lo càrrech de *Caroulié* del Felibrige.

En la ciutat de Montpeller no ha passat desapercibuda la inauguració del monument que al Rey En Jaume I lo Conqueridor dedica la ciutat del Turia, com se veu per lo següent despatx telegráfic:—Montpeller, 26 (á las 2'40 tarde).—A Teodor Llorente, en Valencia.—Los felibres montpellerins saludan la estàtua del gran Rey Ilatí, En Jaume lo Conqueridor.—Roque Ferrier, President.

De *Le Mois Cigalier*:

"Lo cigaler Coffinières persegueix ab una perseverancia infatigable, per medi de la premsa y de la paraula, sa campanya regionalista, sa *crouzado felibrenco* en las Bouches-du Rhone y en lo Var.

Una nova colla d' escriptors, de pintors, de sabís, los *Mardistes*, acaba de formar-se á Marsella. Una important reunió presidida per Horaci Bertin y á la que assistían los membres mes distingits de la premsa local, tingué lloch la setmaua passada, á fi de celebrar la festa de fundació.

Coffinières manifestá á eixa colla d' entussias-tas la progressiva marxa d' aquesta des-centralisació artística y literaria que no tardará en deseloures del tot á Marsella. mentres que la vitalitat provincial, que cova en tots los punts de Fransa; torne á quiscuna de nostras encontradas la llegítima influencia que 'l nivell unitari de la civilisació las hi havia fet perdre, desde fa un segle... Los frenétiches aplausos que l' interrompían á cada moment y que saludaren sa peroració, proban que ha sembrat en terra feconda.,

Lo *Centre Catalá Vilafranquí*, prepara una vetllada literaria musical que 's celebrará pròximament en lo local del dit Centre, ja enllestit de las importants reparacions que vegerem bastant adelantadas en los dias de la inauguració.

De la marxa progressiva del important Centre de Vilafranca; ne tenim las mes agradosas notícias.

Avant y fora!

En nostre estimat é important colega de Provenza *L' Aiòli*, hem llegit un interessant y escaygudíssim solt de n' Anfos Martin. sobre *la ensenyança segons lo programa de París*. D' ell traduhim:

"Quan los mestres d' escola de París diuhen *bi*, los d' Avinyo, de Cavaïoun, de Mouriero, diuhen *bi*, y quan los mestres d' escola de París diuhen *ba*, los d' Avinyo, de Cavaïoun, de Mouriero, diuhen *ba*.

Aixó, 's diu, en lo progrés!

Mes los parisenchs parlan los primers y diuhen lo que volen, mentres que 'ls provenzals diuhen lo que fan dirlos!

Mes los parisenchs seguxen en llurs llissons un programa que ells han fet per ells; un programa que 'ls hi escau; mentres que 'ls provenzals, seguint lo matex programa, se vestexen ab un hábit que no es pas lo seu y que 'ls hi escau, si fá ó no fá, com un devantal á una vaca.

Es totxo dins un pays com la Fransa, ahont hi ha tantas varietats per la naturalesa del clima, dels recorts, de las riquezas de tota mena y d' historia y de rassa, volguer que tot hi marxe de la matexa manera.

O la naturalesa existex, ó no. Si existex, cal seguir-la no solament á París, sino també á Avinyó y á Marsella.

Seguir la naturalesa, heus aquí, 'l veritable programa de las escolas, dictat per la rahó y 'l bon sentit.

Volguer que en totas las escolas se parle de las matexas cosas al matex temps y de la matexa manera, es compendre la ensenyança com lo famós Procust comprenía la igualtat.

¿Qué feya Procust? Fieava la gent en un llit de ferro, y 'ls estirava las camas quant eran massa curts pel llit, y 'ls las tallava quant eran massa llarchs.,

La *Union Vasco-Navarra*, diari fuerista que 's publica á Bilbao, porta la primera plana de la seva edició del dia 21 del passat mes, tota endolada per escáures en dita fetxa l' aniversari de la promulgació de la llei que abolí 'ls furs de las provincias vascongadas, é inserta un article, firmat ab las inicials J. M. de A., que es á la vegada un plany eloquentíssim per la pèrdua de las llibertats pátrias y un crit al patriotisme dels euskaldunak, per restaurarlas.

Dit article acaba ab lo següent párrafo:

"Tot aixó convé recordar en lo trist aniversari de la promulgació de la abolidora de nostres Furs, per despertar en tots l' ardent entusiasm y desitg que á nosaltres nos anima de salvar de sa cayguda al régimen foral d' aquest pays contra la invasora centralisació que 'ns domina, y aquest es lo moment més á propòsit per reiterar nostras protestas contra aquella *ley imposada y no aceptada*; aquest y no altres recorts es lo que no deu olvidarse, porque sa defensa deu anteposarse y sobreposarse á tot, mentres no conseguim la reivindicació de nostres Furs; aquest es també 'l moment de recordar que nostre régimen especial está més cruelment ferit per la ingratitut de molts basconcats que per la tirania dels governs; l' odi sectari corseca 'ls cors y petrifica las inteligencias, quan la unitat, lo deber més imperiós, imposa avuy á tots los basconcats l' apartament dels partits per consagrarnos, baix la bandera comú d' aquest poble, qual lema es lo de *Jaungoicoa eta Foruac*, á la reivindicació de nostras llibertats; nostra salvació está avuy en la unió de tots que, com absolutament necessaria en las presents circunstancias, un y altre dia, ab perseverancia y tenacitat, proclamém nosaltres.."

En lo mas Fatjó dels Xiprers, terme de Sardanyola, nostre amich y entussiasta catalanista D. Joseph Fatjó y Vilas, hereu d' una de las casas principals de Vich, contragué matrimoni ab la senyoreta donya Pepeta Fatjó, lo dia 22 del passat mes. Benehí la unió l' Excm. Sr. Bisbe Dr. D. Joseph Morgades, qui dirigí als nuvis una bellíssima prédica en nostra llengua catalana. Desitjém als novells esposos las benediccions del cel.

En una convocatoria que inserta la revista *Lou Fèlibrige*, "fan á saber los felibres del Comtat, de Provenza de Llenguadoc, de Aquitania, de Catalunya y de tots los paysos romans que 's celebrarán Jochs Florals en la ciutat de Carpentras, ab motiu del Centenari de la unió del comtat á Fransa. Será president d' honor en Frederich Mistral. Entre 'ls varis premis se senyalan tres condicions per una oda al malaguanyat Roumanille.

Lo passat diumenge s' improvisá en lo "Foment Catalanista,, nna sessió literaria y de propaganda en la qual hi prengueren part varis socis, llegint alguns travalls propis, y altres, de coneguts autors, finalisant ab una conferencia donada per lo senyor Fuster, que aplaudi la concurrència.

Lo Vis-president després de donar las gracias manifestá que en diumenges successius continuarà donantse en lo "Foment,, vetlladas d' aquesta classe.